

5.Sınıf Öğrencilerinin Sorumluluk Değerinin Geliştirilmesine Yönelik Bir Performans Görevi Uygulaması

A Performance Task Implementation To Improve The Responsibility Value Of 5th Graders

Vedat AKTEPE

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü,
Nevşehir, Türkiye

Makalenin Geliş Tarihi : 26.04.2014

Yayına Kabul Tarihi: 17.03.2015

Özet

Bu araştırma ile sosyal bilgiler dersinde 5.sınıf öğrencilerine “Sorumluluk” konusunda verilen performans görevlerinin, öğrencilerin tutum ve düşüncelerine etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada nicel ve nitel araştırma modellerinden faydalanmak suretiyle “karma yöntem” kullanılmıştır. Deney grubu 21, kontrol grubu ise 20 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmanın nicel verileri, sorumluluk ölçeği ile, nitel verileri ise duygu ve düşüncelerimiz formu kullanılarak elde edilmiştir. Nicel verilerin analizinde t testinden, nitel verilerin analizinde ise betimsel analiz yöntemi kullanılmış, verilerin çözümlenmesinde içerik analizinden yararlanılmıştır. Nicel verilerin analizi sonucunda deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$t(53)=6.744, p>.05$]. Deney grubu öğrencilerinin “Sorumluluk” performans görevi süresince, ailedeki, okuldaki ve toplumdaki sorumluluklarıyla ilgili olumlu tutum ve davranışlar ortaya koydukları, verilen görevleri yaptıkları, performans görevi sonrasında da sorumluluklarını yerine getirmeye devam edecekleri söylenebilir.

Anahtar Sözcükler: Sorumluluk değeri, performans görevi, değerler eğitimi.

Abstract

This study is aimed at identifying the impact of performance tasks on responsibility assigned to 5th grade students attending Social Sciences course. The current study applied a “mixed approach” integrating both qualitative and quantitative methods. The experimental group consisted of 21 students, while the control group included 20 participants. The qualitative data of the research were obtained through responsibility scale while the quantitative data were gathered through attitudes and perceptions form. Quantitative data were analyzed through t test, whereas qualitative ones, descriptive analysis method used, were analyzed through the content analysis of the data. Analysis of quantitative data suggested that there is a significant difference in favor of experimental group [$t(53)=6.744, p>.05$]. The results also revealed that the students in experimental group, throughout their “responsibility” performance tasks, they have demonstrated positive attitudes and behaviors about their responsibilities in their families, schools and society and that they will continue to do so in the aftermath of their performance tasks. The findings were discussed in line with the existing literature and suggestions were made for further research.

Keywords: Responsibility value, performance task, values education.

1. Giriş

Toplumda yaşayan insanların, etkiledikleri insanlar olduğu gibi hiç şüphesiz etkilendikleri insanlar da vardır. İnsanlar arasında yaşanan bu etkileşim sayesinde belirli değerleri edinmek, örnek olan tutum ve davranışları geliştirmek toplum düzeninin işleyişinin sağlıklı yürütmesi açısından önemlidir. Burada insanlar arasındaki olumlu-olumsuz tutum ve davranışlarının örnek teşkil ettiği düşünüldüğünde değerler eğitimi konusunun önemi bir kez daha anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, sorumluluklarını yerine getiren bir bireyin tutum ve davranışlarının arkasında sorumluluklarını bildiği ve yaptığı kabul edilebilir. Vazifesini yapmayan bir memur, çevresine yararı olmayan bir komşu, kendi ihtiyaçlarını karşılayamayan bir birey, ödevlerini ve derslerini tam ve zamanında yapmayan bir öğrenci eğer bu tür tutum ve davranışlardan rahatsızlık duyuyorsa bu tür eylemlere yol açmaz. Sorumluluklarını yerine getirmenin bilincinde olan bir birey, daha iyiyi yapmak için daha duyarlı olacaktır. Bu sayede gelecek nesillere daha yaşanabilir bir dünya bırakılabilir. Sorumluluk değer eğitiminin amacı da, bireylerin sorumluluklarının farkına varmasını sağlamaktır.

Sorumluluk, TDK (2009) sözlüğünde, kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi veya mesuliyet olarak tanımlanmaktadır. Genel olarak sorumluluk duygusuna sahip olan bireylerin ortak özelliği, kendi üzerine düşen görevleri ve işlevleri zamanında ve istenilen şekilde istenilen biçimde yerine getirmesidir. Toplumun bir üyesi olarak bireyin topluma karşı ödevlerini yerine getirmesinde, kendine ve çevresine faydalı bir insan olmaya yönelmesinde sorumluluk duygusu önemli yer tutar (Aladağ, 2009, s.37; Yontar ve Yurtal, 2009, s.146). Bu bağlamda, sorumluluk değerini kazanmış bir birey, yaşadığı çevreye, ailesine ve kendisine değer verebilir ve üzerine düşen görevleri tam ve zamanında yapabilir. Kendisine, ailesine ve çevresine yararlı olabilir. Böylece sorumluluklarını yerine getirmenin mutluluğunu duyar ve yaşamında başarılı olabilir.

Değerler, insanların duygu, düşünce ve davranış boyutlarıyla yakından ilgilidir. Sosyal bilimciler değerlerin insan davranışlarını açıklamada temel bir öneme sahip olduğunu ifade etmektedir. Bireylerin tutum ve davranışlarının önemli belirleyicileri değerleridir ve bireyin içinde buldukları duruma göre oluşur, davranışlarına rehberlik ederler (Dilmaç ve Ekşi, 2007; Coombs-Richardson & Tolson, 2005; Lan vd., 2008). Değerler, bireylerin ilişkilerindeki ölçütleri belirlerken, önemsendiği durumların, hedeflerinin ve sosyal ilişkilerinin değerlendirilmesi sonucunda oluşturdukları tutum ve davranışlardır. Günümüz toplumunda değer kaybının yaşandığı, olumsuz tutum ve davranışların arttığı görülmektedir. Alkol ve sigara bağımlılığı, şiddet, bencillik, saygısızlık ve sorumsuzluk gibi pek çok olumsuz tutum ve davranışların giderek yaygınlaştığı söylenebilir. Bu bağlamda, günümüz toplumunda değerlerin eğitimi konusu, olumlu tutum ve davranışa sahip bireylerin yetiştirilmesi günümüzde daha fazla önem kazanmıştır.

Değerler eğitimi: İnsani, ahlaki, kültürel, ruhsal, toplumsal ve evrensel duyarlıkların özümsemesi sürecidir. Değer eğitimi süreci, öğrenenleri düşünme süreçlerini incelemeye davet eder. Her insanın bireysel olarak gerçeklikler üzerine koyduğu anlamlar, onların değer yargılarının temelini oluşturur. İnsanlar ailede, okulda ve çevrede edindikleri değer yargılarına göre düşünürler ve bu değer yargılarına göre hareket ederler. Bireyin değer sisteminin gelişimi aile yaşantısı içinde başlar, çevre yaşantısı içinde gelişir ve

okul yaşantısı ile devam eder. Okullar öğrencilerin karakterinin oluşumuna ve dolayısıyla toplumun sağlıklı değerlere sahip olmasına katkıda bulunmak zorundadır (Yaman, 2012,s.18; UNESCO, 2005, s.25; Aktepe, 2010, s.6; Lickona, 1993).

Topluma iyi vatandaş yetiştirme üzerine odaklanan değerlerin (dürüstlük, saygı, hoşgörü, sorumluluk, yardımseverlik, ahlaki değerler vb.) kazandırılmasında okulların daha etkili rol oynaması gerekmektedir. Okullar değerlere dayalı örgütlerdir, okullardaki bu değerlerin etkili olması değerlerin güvenilir olması ile ilgilidir. Bu değerlerin etkili bir biçimde toplumla paylaşılması neticesinde okullar toplumun desteğini alır. Bu bağlamda okullar, yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve sosyal davranışlarını etkileyebilmelidirler. Çağın getirdiği olumsuz durumlar karşısında, okullar öğrencilerine iyi tercihler yapabilmek için seçenekler gösterebilmeli ve aynı zamanda bu tercihleri yapabile stratejilerini ve amaçlarını sunabilmelidirler. Okulların tamamında değer eğitimi programı hazırlanarak, çocukların yaşamında önemli bir yer tutan temel değerler ile tanışmaları sağlanmalıdır. Hazırlanan değer eğitimi programının içeriğini anlatan, uygulayan ve sorumluluğunu taşıyan kişiler ise öğretmenlerdir (Yıldırım, 2009, Smith, 2001; Ekşi, 2003; Arweck ve Eleanor, 2003).

Değerleri kazandırmada, etkili bir öğrenme-öğretme sürecinin gerçekleşmesi için, öğretmenlerin değerlere ilişkin kazanımları ve birikimlerinin göz önünde bulundurulması önemlidir. Öğretim kurumlarında çocuklara temel değerleri kazandırabilmek için öncelikle, öğretmenlerin kendi değerlerinin farkında olmaları, bilmeleri ve bu değerlerin kazandırılmasında model olmalarının, öğrenci açısından önemini kavramış olmaları gerekir (Çubukçu ve diğerleri, 2012, s.29). Özellikle son yıllarda tutum, davranış gibi öğrencilerin duyuşsal alanla ilgili eğitimleri önemsenmektedir. Duyuşsal alan eğitiminde ise değerler ve eğitimi ön plana çıkmaktadır. Değerler eğitimi ile ilgili yapılan çalışmaların gerçek yaşamla ilişkili olması, yapılan uygulamaların artırılması ve sürekliliğinin sağlanması önemlidir. Bu bağlamda, sorumluluk değerinin öğrencilere kazandırılması ve küçük yaşlardan başlayarak çocuklara değerler eğitiminin verilmesi gerekmektedir. Anne-babalar başta olmak üzere bütün öğretmenlerin, değerler eğitimiyle ilgili gerekli hassasiyeti göstermesi ve sorumluluklarını yerine getirmesi sayesinde başarılı ve mutlu bireyler yetiştirilebilir.

Performans ödevlerinin planlanması ve uygulanması sürecinde, öğrencilerin ilgisini çeken bir konudan seçilmesine dikkat edilmelidir. Ayrıca seçilen konunun öğrencilerin seviyelerine uygun olması, hedeflerin açıkça belirlenmiş olması, gerekli olan açıklamaların ve değerlendirmelerin yapılması ve çevresel faktörlerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Böylece verilen performans ödevi öğrencilerde ilgi uyandırabilir ve sorumluluk kazanmasında etkili olabilir. Brownell & diğerleri (1977) ve Bandura & Schunk (1981) verilen ödevlerin öğrenciyi araştırmaya sevk etmesi ve hedeflerin tespit edilmesi durumunda, öğrencilerin sorumluluk duygusunu geliştirebilir. Yine öğrencilerin performanslarını kendilerinin değerlendirmesi ve gözlemlemesi hedeflerin gerçekleştirilmesinde önemli bir rol oynayabilir. Bununla birlikte Coşkun, Gelen ve Kan (2009) ve Uzunoğlu ve diğerleri (2013) araştırmalarında, performans ödevlerinin öğrenci gelişimine katkısının olduğunu; öğrencilerin yorum yapma, hatırlama ve derse katılmada olumlu tutum sergiledikleri görülmektedir. Bu bağlamda, öğrencilere verilen performans ödevlerinin öğrencilerde sorumluluk duygusunu geliştirmesi

için dikkat edilmesi gereken hususların belki de en önemlisi, öğretmenin performans ödevleri hakkında yeterli bilgi ve beceriye sahip olmasıdır. Öğretmen, performans ödevini belirlerken çevresel faktörleri göz önünde bulundurmalı, öğrencilerin ilgisine göre konuyu seçmeli ve hedefleri doğru olarak ortaya koyabilmelidir.

Bu çalışmada, öğrencilerin sorumluluk değerine yönelik olumlu tutum ve davranış kazanmaları, sorumluluğun insan hayatındaki önemini hissetmeleri için öğrencilere performans görevi verilmiş ve sonrasında performans değerlendirme yapılmıştır. Performans görevi, yapılan araştırmalara (Coşkun, Gelen ve Kan, 2009, s.28; MEB, 2009; Airasian & Russell, 2008) göre öğrencinin hayatındaki problemleri nasıl çözeceğini ve problem çözmek için sahip olduğu bilgi ve becerileri nasıl kullanacağını gösterir. Öğrencinin performans göreviyle elde ettiği bilginin özgün bir biçimde yeniden yorumlanmasına imkan verir ve becerilerin ortaya konmasını sağlar. Performans görevi, sonuç odaklı değil süreç içine yayılmış, gözlenebilen ve somut bir şekilde sonuçlanan durumlardır. Performans değerlendirme ise, Akı ve Demirbilek (2010, s.81) Aldakhilallah & Parante (2002) ve Akçakanat'a (2009) göre bireyin bilgi, beceri, yetenek ve potansiyelinin ölçülmesidir. Performansın ölçülmesi ve değerlendirilmesi öğrencilerde belli bir süreç sonunda, bilgi ve becerilerinin olumlu veya olumsuz yönlerinin ortaya çıkmasına neden olur. Burada değerlendirme sürecine bireyin aktif katılımının sağlanması önemlidir. Bu açıklamalara da dayanılarak öğrencilere verilen performans görevinin öğrencilerde "Sorumluluk" değerine yönelik olumlu tutum ve davranış geliştirmelerine yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada, sosyal bilgiler dersinde 5.sınıf öğrencilerinin "Sorumluluk" değerinin geliştirilmesine yönelik olarak verilen performans görevi uygulamalarının öğrencilerin "Sorumluluk" değerine yönelik tutum ve düşüncelerine etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Sosyal bilgiler dersinde performans görevinin verildiği deney grubu öğrencileri ile performans görevinin verilmediği kontrol grubu öğrencilerinin "Sorumluluk" değerine yönelik tutum puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark var mıdır?
2. Sosyal bilgiler dersinde "Sorumluluk" değerine yönelik, deney grubu öğrencilerinin performans görevini tamamlamaları sonrasındaki düşünceleri nelerdir?

2. Yöntem

2.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nitel ve nicel veri toplama yöntemleri birlikte kullanıldığından karma yöntem tekniklerine uygun olarak tasarlanmıştır. Araştırmada, "Sorumluluk" konusunda performans görevi sadece deney grubuna uygulanmış, kontrol grubuna "Sorumluluk" konusunda herhangi bir performans görevi verilmemiştir. Araştırmanın nitel boyutunu, sosyal bilgiler dersinde sorumluluk konusunda performans görevi verilen deney grubu öğrencilerinin performans görevlerini tamamlamaları sonucunda düşüncelerini "Duygu ve düşüncelerimiz" formundaki ilgili sorulara verdikleri cevaplar neticesinde toplanan veriler oluşturmaktadır. Araştırmanın nicel boyutunu ise, sorumluluk konusunda perfor-

mans görevi uygulanan deney grubu öğrencileri ile sorumluluk konusunda herhangi bir görevin verilmediği kontrol grubu öğrencilerinin tutum puanları arasındaki farkı ortaya koymak amacıyla ön-test son-test kontrol gruplu deneme modeline göre yapılmıştır. Bu deneme modelinde deney ve kontrol grubu olmak üzere iki grup yansız atama yöntemiyle oluşturulmuştur. Deney ve kontrol gruplarında deney öncesinde ön-test, deney sonrasında ise son-test ölçümleri yapılmıştır.

2.2.Çalışma Grubu

Araştırma, 2012–2013 eğitim-öğretim yılının birinci döneminde Kırşehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı bir okulunda öğrenim görmekte olan 5/C sınıfı (20 öğrenci) ve 5/D sınıfı (21 öğrenci) olmak üzere toplam 41 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmada, 5/C sınıfı (11 kız, 9 erkek) kontrol grubu, 5/D sınıfı (10 kız, 11 erkek) deney grubu seçilmiştir. Deney ve kontrol grupları belirlenirken denkliklerine dikkat edilmiştir. Bunun için sorumluluk ölçeği ön-test sonuçlarına bakılmış, öğrencilerin geçen yılki başarı durumları sınıflar arası karşılaştırılmış, ailelerinin sosyo-ekonomik durumları ile eğitim durumları gibi bilgiler incelenmiş, her iki grubun birbirine benzer özellikler gösterdikleri söylenebilir.

Uygulama sürecinde deneysel işlem basamaklarında ilk olarak, deney ve kontrol gruplarına eş zamanlı olarak sorumluluk ölçeği ön-testi uygulanmıştır. Daha sonra deney grubuna “sorumluluk” konusunda performans görevi verilmiştir. Performans görevi 4 hafta sürmüştür. Performans görevi tamamlandıktan sonra öğrencilerin “Duygu ve düşüncelerimiz” formunu doldurmaları istenmiştir. Performans görevinin ayrıntıları (EK1) ve “Duygu ve Düşüncelerimiz” formunda (EK2) sunulmuştur. Uygulama süreci, 5 hafta sürmüştür. İlk 4 hafta öğrencilerin performans görevini tamamlamalarına ayrılmış; kalan 1 hafta ise performans görevi sonrasında yaptıkları çalışmaların raporlaştırılması ile “Duygu ve düşüncelerimiz” formunun (Ek-2) doldurulmasına ayrılmıştır. Kontrol grubuna sorumluluk konusuyla ilgili herhangi bir performans görevi verilmemiştir. Öğretmen tarafından normal müfredat uygulanmıştır. Deney ve kontrol gruplarına “Sorumluluk değeri ölçeği” son-testi eş zamanlı olarak uygulanmıştır.

2.3.Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada nicel ve nitel veri toplama araçları kullanılmıştır. Nicel verileri toplama aracı, Golzar (2006) tarafından geliştirilen sorumluluk ölçeğidir. Nitel verileri toplama aracı ise performans görevi (EK1) “Duygu ve düşüncelerimiz” formu (EK2) ile deney grubu öğrencilerinin performans görevi sonrasında yaptıkları çalışmaların ortaya konmasını sağlayacak olan öğrenci raporlarıdır. EK1 ve EK2 hazırlanırken Tahiroğlu (2013) tarafından hazırlanan format kullanılmış, içerik araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

2.3.1.Sorumluluk Ölçeği

Bu araştırmada, öğrencilerin “Sorumluluk” değerine ilişkin tutumlarını belirlemede Golzar (2006) tarafından geliştirilen “Sorumluluk ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek geliştirilirken ilk olarak 70 öğretmen ve 70 öğrenci velisinin görüşleri doğrultusunda 49 maddeden oluşan bir madde havuzu oluşturulmuştur. Uzmanların görüşleri alınarak madde sayısı 38'e indirilmiş ve ölçek taslağı elde edilmiştir. Sonra 253 öğrenciye ölçek

taslağı uygulanmış geçerliği ve güvenilirliği kabul edilir düzeyde olan 24 maddeden oluşan üçlü likert türü olarak ölçek belirlenmiştir. Ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı 0,83 olarak bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliliği amacıyla faktör analizi çalışmaları ölçeğin tek boyutlu olarak değerlendirilebileceği şeklinde yorumlanmıştır. Ölçeğin değerlendirilmesinde, maddeler “Her zaman (3), Bazen (2), Hiçbir zaman (1) şeklinde düzenlenmiştir.

2.3.2. Duygu ve Düşüncelerimiz Formu

Duygu ve düşüncelerimiz formu, öğrencilerin “Sorumluluk” değerini kazanmaları için bazı etkinlikler yapmaları amacıyla hazırlanmıştır. Bu formda, öğrencilerin sorumluluğun tanımını yapmaları, örneklerle açıklamaları, varsa sorumluluk duyguları bunu nasıl kazandıkları, okuldaki, toplumdaki ve ailedeki sorumluluklarının neler olduğu ve bundan sonra sorumlulukla ilgili çalışmalar yapmayı düşünüyor musunuz gibi formda sorulan soruların cevaplandırılması üzerinde durulmaktadır. Araştırma kapsamında performans görevlerini tamamlayan öğrencilerin, “Duygu ve düşüncelerimiz” formunu isimlerini yazmadan gönüllü olanların doldurmaları istenmiştir. Performans görevi, yönergede belirtilen hususların deney grubu öğrencileri tarafından yerine getirilmesi ve yine kendi özel durumlarına göre birtakım çalışmalar yapmaları sonrasında öğrenciler tarafından raporlaştırılması ve sınıfta sunulması çalışmasıdır. Bu raporlar, performans görevi sürecinde deney grubu öğrencilerinin ne tür çalışmalar yaptıklarını ortaya koymak amacıyla alınmıştır. Formu dolduran öğrencilerin uygun zamanlarında formu öğretmene teslim edebilecekleri belirtilmiştir. Bu durum öğrencilerin kendilerini rahat hissetmeleri için yapılmıştır. Sonuçta bütün öğrencilerin formları eksiksiz doldurarak teslim ettikleri görülmüştür.

2.4. Verilerin Analizi

2.4.1. Nitel Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan nitel verilerinin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmış, verilerin çözümlenmesinde içerik analizinden yararlanılmıştır. Çözümlemeler betimsel analiz yönteminin ilke ve kurallarına göre yapılmış, öğrencilerin görüşleri belli kavram ve temalar oluşturmak suretiyle içerik analizine tabii tutulmuş ve birbirleriyle ilişkilendirilerek detaylı bir betimsel analiz yapılmıştır. Deney grubu öğrencilerinin performans görevi sonrasında yaptıkları çalışmaların yansıtıldığı “Duygu ve düşüncelerimiz” formundan elde edilen veriler ışığında nitel verilerin analizi gerçekleştirilmiştir. Uygulama sürecinde deney grubu öğrencilerinden elde edilen veriler bu aşamada incelenerek bir çerçeve oluşturulmuş, verilerin hangi temalara göre düzenleneceği tespit edilmiştir. Daha sonra “Duygu ve düşüncelerimiz” formunda yer alan her bir soruya verilen cevaplar analiz edilmiş, dökümleri yapılmış ve ilgili maddenin altında toplanmıştır. Bu işlemden sonra oluşturulan çerçeveye göre elde edilen veriler, seçenekler doğrultusunda kodlanarak sıralanmıştır. Son olarak verilerin tanımlanması, düzenlenmesi ve sayısallaştırılması aşamasına geçilmiştir. Veriler daha sade, anlaşılır hale getirilerek analiz edilmiştir. Gerekğinde öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar hiç değişime uğramadan doğrudan alıntı yoluyla verilmiştir. Yapılan bu alıntılarda kodlama yöntemi kullanılmıştır. Katılımcı 1 (K1), katılımcı 2 (K2) diye yazılarak belirtilmiştir.

2.4.2. Nicel Verilerin Analizi

Araştırmada deney ve kontrol ön-test ve son-test puanlarının karşılaştırmasını yapmak üzere t testi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi olarak .05 güven düzeyi benimsenmiştir. Bu süreçte, tek faktörden oluşan sorumluluk ölçeğinin, öğrencilerin sorumluluk değerine yönelik tutum puanları bir bütün olarak ele alınmış ve analize tabii tutulmuştur. Veriler SPSS programında analiz edilmiştir.

3. Bulgular

1. Sorumluluk Değerine Yönelik Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Puanlarına İlişkin Bulgular: Sosyal bilgiler dersinde “Sorumluluk” konusunda performans görevi verilen deney grubu öğrencileri ile performans görevi verilmeyen kontrol grubu öğrencilerinin “Sorumluluk” değerine yönelik tutum puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark var mıdır? Sorusuna cevap aramak amacıyla “Sorumluluk Ölçeği” eş zamanlı olarak deney ve kontrol grubu öğrencilerine ön-test ve son-test olarak uygulanmıştır. Deney ve kontrol gruplarının sorumluluk ölçeğinden aldıkları ön-test puanları Tablo 1’de, son-test puanları ise Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 1. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Sorumluluk Ölçeğinden Aldıkları Ön-test Puanlarına İlişkin Bulgular

Grup	N	X	S	Sd	t	p
Deney	21	2,03	.239	53	.448	.563
Kontrol	20	2.08	.352			

Tablo 1 incelendiğinde, deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin “Sorumluluk Ölçeği”nin ön-testinden elde edilen puanlar t testi ile test edildiğinde, kontrol grubu lehine 0.05 puanlık bir fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığı .05 anlamlılık düzeyinde t değeri .448 [$t(53)=.448, p>.05$] bulunmuştur. Bu sonuç, gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Deneysel işlem öncesinde her iki grubun sorumluluk değerine yönelik tutum puanlarının birbirine benzer olduğu görülmektedir.

Araştırmanın sonraki aşamasında, sorumluluk değeri performans görevi deney grubuna verilmiş, kontrol grubu ise öğretmen tarafından normal müfredat programı işlenmiştir. Sonraki süreçte, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin sorumluluk değerine yönelik tutum puanları üzerindeki etkililiği eş zamanlı olarak test edilmiş, iki grubun son-test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığına bakılmıştır. Buna göre, deney ve kontrol gruplarının sorumluluk ölçeğinden aldıkları son-test tutum puanlarıyla ilgili bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Sorumluluk Ölçeğinden Aldıkları Son-test Tutum Puanlarına İlişkin Bulgular

Grup	N	X	S	Sd	t	p
Deney	21	2,76	.164	53	6.744	.032
Kontrol	20	2.18	.339			

p<0.05*

Tablo 2 incelendiğinde, deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin “Sorumluluk ölçeği”nin son-testinden elde edilen puanlar t testi ile test edildiğinde, deney grubu lehine 0.58 puanlık bir fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığı .05 anlamlılık düzeyinde t değeri 6.744 [t(53)=6.744, p>.05] bulunmuştur. Bu sonuç, performans görevinin uygulandığı deney grubu ile uygulanmadığı kontrol grubu öğrencilerinin sorumluluk değerine yönelik tutum puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda bu bulgu, yaptığımız performans görevi çalışmasının öğrencilerin sorumluluk değerini geliştirmelerinde etkili olduğu söylenebilir.

2. Performans Görevi Tamamlandıktan Sonra Öğrencilerin Sorumluluk Değerine Yönelik Düşüncelerine İlişkin Bulgular: Sosyal bilgiler dersinde sorumluluk konusunda performans görevi verilen deney grubu öğrencilerinin performans görevi tamamlandıktan sonraki sorumluluk değerine yönelik düşünceleri nelerdir? Sorusuna cevap aramak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “Duygu ve Düşüncelerimiz” formunun, deney grubu öğrencileri tarafından doldurulmasıyla elde edilen veriler betimsel analize tabii tutulmuş ve veriler içerik analiziyle çözümlenmiştir. Analiz sonuçları aşağıda sırayla verilmiştir:

Öğrencilerin Sorumluluğun Tanımını Yapma ve Örneklerle Açıklama ile İlgili Bulgular: “Duygu ve Düşüncelerimiz” formunda yer alan “Sorumluluğun tanımını yapınız? Örneklerle açıklayınız?” Sorusuna deney grubu öğrencilerinin verdikleri cevapların frekans ve yüzde dağılımları Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Öğrencilerin Sorumluluğun Tanımını Yapma ve Örneklerle Açıklama ile İlgili İfadelerin Dağılımları

Öğrencilerin Sorumluluğun Tanımını Yapma ve Örneklerle Açıklama ile İlgili İfadeleri	%	f
Toplam Öğrenci Sayısı	100	21
Okulda, ailede ve toplumda olan vazifelerimizdir	66	14
İnsanın kendi içinde olan bir duygudur	38	8
Bir insanda olması gereken bir davranıştır	10	2
İnsanın üzerine düşen görevleri yapması demektir	90	19
Öğrencinin ödevini yapması, ders çalışmasıdır	62	13
Verdiği sözleri tutması, sözünün arkasında durmasıdır	43	9
Okul sırasını karalamamaktır	14	3

Öğrencilerin Sorumluluğun Tanımını Yapma ve Örneklerle Açıklama ile İlgili İfadeleri	%	f
Okul koridorunda ve sınıfta koşmamaktır	19	4
İnsanın temizliğine dikkat etmesidir	48	10
Yere çöp atmamaktır	33	7
İnsanın dişini fırçalamasıdır	29	6
Sabah kalktığında yatağını toplaması, odasını düzeltmesidir	43	9
Okul çatmasını hazırlamaktır	24	5
Hasta, yaşlı ve hamile olanlara yardımcı olmaktır	19	4
Annemize ev işlerinde yardımcı olmaktır	33	7

Tablo 3'ten anlaşılacağı üzere, sorumluluğun tanımını yapan öğrencilerin %90,4'ü "İnsanın üzerine düşen görevleri yapması demektir", %66,6'sı "Okulda, ailede ve toplumda olan vazifelerimizdir", %61,9'u ise "Öğrencinin ödevini yapması, ders çalışmasıdır" şeklinde görüş belirtmişlerdir. Öğrencilerin %47,6'sı "İnsanın temizliğine dikkat etmesidir", %42,8'i "Verdiği sözleri tutması, sözünün arkasında durmasıdır", "Sabah kalktığında yatağını toplaması, odasını düzeltmesidir", %38'i "İnsanın kendi içinde olan bir duygudur", %33,3'ü ise "Annemize ev işlerinde yardımcı olmaktır" ve "Yere çöp atmamaktır" şeklinde görüş belirttikleri görülmektedir. Tablodaki yüzdelik veriler, buçuğun altı, alt sayıya veya buçuğun üstü, üst sayıya tamlanarak verilmiştir. Öğrencilerin sorumluluğun tanımını yapma ve örneklerle açıklama ile ilgili ifadelerine aşağıda yer verilmiştir.

K3. "1. İnsanın üzerine düşen görevleri yapması demektir. 2. Öğrencinin ödevini yapması, ders çalışmasıdır. 3. İnsanın temizliğine dikkat etmesidir. 4. İnsanın dişini fırçalamasıdır, 5. İnsanın kendi içinde olan bir duygudur, 6. Verdiği sözleri tutması, sözünün arkasında durmasıdır 7. Öğrencinin ödevini yapması, ders çalışmasıdır. 8. Okulda, ailede ve toplumda olan vazifelerimizdir."

K11. "Okul koridorunda ve sınıfta koşmamak, okul sırasını karalamamak, evde annemize ev işlerinde yardımcı olmak, hasta, yaşlı ve hamile olanlara yardımcı olmak görevlerimiz arasındadır. Aslında sorumluluk toplum, okul ve evdeki olan vazifelerimizdir."

K14. "Okulda yere çöp atmamak, evde sabah kalktığında yatağı toplamak ve odayı düzetmek, toplumda ise hastalara, yaşlılara ve hamilelere yardımcı olmak bir sorumluluktur."

Bu bulgulardan anlaşılacağı üzere, performans görevi verilen deney grubu öğrencilerinin sorumluluğu "yapmaları gereken bir görev" olarak tanımladıkları anlaşılmaktadır. Öğrencilerden bazıları ise sorumluluğu "ailedeki, okuldaki ve toplumdaki vazifelerimizdir" şeklinde ifade ettikleri görülmektedir.

Öğrencilerin Sorumluluk Duygusuna Sahip Olan İnsanların Davranışlarını Açıklama ve Örnek Verme ile İlgili Bulgular: Duygu ve düşüncelerimiz formunda yer alan "Sorumluluk duygusuna sahip olan insanların davranışlarına örnekler vererek açıklayınız?" Sorusuna öğrencilerinin verdikleri cevapların frekans ve yüzde dağılımları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Sorumluluk Duygusuna Sahip Olan İnsanların Davranışlarını Açıklama ve Örnek Verme ile İlgili İfadelerinin Dağılımları

Öğrencilerin Sorumluluk Duygusuna Sahip Olan İnsanların Davranışlarını Açıklama ve Örnek Verme ile İlgili İfadeler	%	f
Toplam Öğrenci Sayısı	100	21
Bütün görevlerini yerinde ve tam zamanında yaparlar	81	17
Temizliğe dikkat ederler	38	8
Saygılı ve ölçülü davranırlar	52	11
Kimsenin hakkını yemezler	19	4
Yatağını düzenler, odasını temiz tutarlar	29	6
Kanunlara uyarlar	19	4
Tertipli ve düzenli olurlar	67	14
Planlıdırlar	57	12
Akıllı ve mantıklıdırlar	71	15
Çalışkandırlar	76	16
Açık fikirlidirler	14	3
Yardımseverdiler	29	6
Dürüsttüler	19	4
Kibar ve anlayışlıdırlar	19	4
Verdikleri sözü tutarlar	57	12
Sabırlıdırlar	29	6
Emaneti korur ve ihanet etmezler	19	4
Bencil değildirler	62	13
Toplum yararına çalışırlar	52	11

Tablo 4'ten anlaşılacağı üzere, sorumluluk duygusuna sahip olan insanların davranışlarına örnekler verme ile öğrencilerin %80,9'unun "bütün görevlerini yerinde ve tam zamanında yaparlar", %76,1'inin "Çalışkandırlar", %71,4'ünün "Akıllı ve mantıklıdırlar", %66,6'sının "Tertipli ve düzenli olurlar", %61,9'unun "Bencil değildirler", %57,1'inin "Planlıdırlar", "Verdikleri sözü tutarlar", %52,3'ünün "Toplum yararına çalışırlar", "Saygılı ve ölçülü davranırlar" ve %38'inin ise "Temizliğe dikkat ederler" şeklinde görüşlerini belirttikleri görülmektedir. Tablodaki yüzdeler, buçuğun altı, altı sayıya veya buçuğun üstü, üst sayıya tamlanarak verilmiştir. Öğrencilerin sorumluluk duygusuna sahip olan insanların davranışlarına örnekler verme ile ilgili ifadelerine aşağıda verilmiştir.

K6. "Sorumluluk duygusuna sahip insanlar çok düzenli olurlar. Mesela yatağını düzetmesi, odasını toplaması sorumluluktur. Planlı programlıdırlar; insanlara karşı saygılı olurlar. Bütün görevlerimi tam ve zamanında yerine getirirler. İnsanlara saygı çerçevesinde davranırlar, kimsenin hakkını yemezler, emaneti korurlar ve emanete ihanet etmezler."

K18. "Sorumluluk sahibi insanlar dürüst ve terbiyeli olurlar. Öğretmenlerine saygılı olurlar; çevreyi temiz tutar; kardeşine yardım eder; anne babasını üzmez, temizliğine dikkat eder. Sorumluluk insanların

üstüne düşen vazifesini yapması demektir. Kısaca verdiği sözü tutan kişi sorumlu bir kişidir. Akıllı, mantıklı, çalışkan, planlı, açık fikirli, yardımsever, ağırbaşlıdır, üstlendiği görevi yarım bırakmazlar ve topluma yararlı işler yaparlar, bencil değildir.”

Bu bulgulardan anlaşılacağı üzere, performans görevi verilen deney grubu öğrencilerinin ifadelerinden sorumlulukla ilgili olumlu tutuma sahip oldukları ve sorumluluk duygusuna sahip olan insanların davranışlarına örnekler verdikleri görülmektedir.

Öğrencilerin Okuldaki Sorumluluklarının Neler Olduğu ve Bu Sorumluluklarını Yerine Getirme ile İlgili Bulgular: Duygu ve Düşüncelerimiz formunda yer alan “Öğrenci olarak okuldaki sorumluluklarınız nelerdir? Öğrenci olarak okuldaki sorumluluklarınızı yerine getiriyor musunuz?” Sorusuna deney grubu öğrencilerinin verdikleri cevapların frekans ve yüzde dağılımları Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Öğrencilerin Okuldaki Sorumluluklarının Neler Olduğu ve Bu Sorumluluklarını Yerine Getirme ile İlgili İfadelerinin Dağılımları

Öğrencilerin Okuldaki Sorumluluklarının Neler Olduğu ve Bu Sorumluluklarını Yerine Getirme ile İlgili İfadeleri	%	f
Toplam Öğrenci Sayısı	100	21
Okuldaki sorumluluklarımı yerine getiriyorum	90	19
Okulun eşyalarını korumak, zarar vermemek ve sıralara yazı yazmamak	48	10
Kibar olmak	10	2
Doğru sözlü olmak	14	3
Öğretmenlere saygılı olmak	52	11
Okula ve derslere zamanında gelmek ve gitmek	86	18
Öğretmenin verdiği ödevleri zamanında yapmak	71	15
Ders çalışmak	76	16
Okul çantasını hazırlamak	43	9
Küfür etmemek	14	3
Kavga etmemek	24	5
Okul bahçesindeki ağaçları, çimleri ve çiçekleri korumak	48	10
Sınıfta gürültü yapmamak, izinsiz konuşmamak	62	13
Okul koridorunda ve sınıf içinde koşmamak	67	14
Ders saatinde dersleri dinlemek	29	6
Okulu ve sınıfı temiz tutmak, yerlere çöp atmamak	71	15

Tablo 5’ten anlaşılacağı üzere, öğrencilerin %90,4’ünün “Okuldaki sorumluluklarımı yerine getiriyorum” şeklinde görüş bildirdiği görülmektedir. Okuldaki sorumluluklarıyla ilgili öğrencilerin %85,7’sinin “Okula ve derslere zamanında gelmek ve gitmek”, %76,1’inin “Ders çalışmak”, %71,4’ünün “Öğretmenin verdiği ödevleri zamanında yapmak”, “Okulu ve sınıfı temiz tutmak, yerlere çöp atmamak”, %66,6’sının “Okul koridorunda ve sınıf içinde koşmamak”, %61,9’unun “Sınıfta gürültü yapmamak, izinsiz konuşmamak”, %52,3’ünün “Öğretmenlere saygılı olmak”, %47,6’sının “Okulun eşyalarını korumak, zarar vermemek ve sıralara yazı yazmamak”, “Okul bahçesinde-

ki ağaçları, çimleri ve çiçekleri korumak” , %42,8’i ise “Okul çantasını hazırlamak” şeklinde görüş belirttikleri görülmektedir. Tablodaki yüzdeler, buçuğun altı, alt sayıya veya buçuğun üstü, üst sayıya tamlanarak verilmiştir. Öğrencilerin okuldaki sorumluluklarının neler olduğuna ve bu sorumluluklarını yerine getirme ile ilgili ifadelerine aşağıda yer verilmiştir.

K4. “Evet okuldaki sorumluluklarımı yerine getiriyorum, öğrenci olarak okuldaki sorumluluklarım ders çalışmak, sınıfı temiz tutmak, sınıfta bağırılmamak, okulun kurallarına uymak, okulun eşyalarına zarar vermemek, koridorda koşmam, küfür etmem, derslerimi dinlerim, etrafa zarar vermem, derslerine zamanında girer ve çıkarım, öğretmenin verdiği dersleri düzenli olarak yaparım.”

K13. “Sıraların üstünü karalamaması, okul bahçesindeki ağaçları, çimleri ve çiçekleri korumalı, yaşlılara yardım etmeliyiz, evet ben bu sorumluluklarımı yapıyorum. Öğrenci okulunu kirletmemeli, sınıfını korumalı, arkadaşlarıyla dövüşmemeli, öğretmenin verdiği ödevi zamanında yapmalı aksi halde kurallar bozulurdu, düzensiz olurdu. Ödevlerimi zamanında yaparım, derslerime çalışırım ve öğretmene saygılı davranırım. Üzerime düşen sorumluluklarımı yaparım.”

Bu bulgulardan anlaşılacağı üzere, performans görevi verilen deney grubu öğrencilerinin çoğunun, sorumluluklarını yerine getirdikleri anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin Evdeki Sorumluluklarını Bilme ve Bu Sorumluluklarını Yerine Getirme İle İlgili Performans Görevine İlişkin Bulgular: Duygu ve Düşüncelerimiz formunda yer alan “Evlad olarak evdeki sorumluluklarınız nelerdir? Evlat olarak ailedaki sorumluluklarınızı yerine getiriyor musunuz?” Sorusuna deney grubu öğrencilerinin verdikleri cevapların frekans ve yüzde dağılımları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin Evdeki Sorumluluklarını Bilme ve Bu Sorumluluklarını Yerine Getirme İle İlgili Performans Görevine İlişkin İfadelerinin Dağılımları

Öğrencilerin Evdeki Sorumluluklarını Bilme ve Bu Sorumluluklarını Yerine Getirme İle İlgili Performans Görevine İlişkin İfadeleri	%	f
Toplam Öğrenci Sayısı	100	21
Evet, bir evlat olarak evdeki sorumluluklarımı yerine getiriyorum	90	19
Markete giderek evin ekmeğini getiririm	71	15
Anneme ev işlerinde yardım ederim	67	14
Yemek hazırlarken yardım ederim	43	9
Yerleri süpürürken yardım ederim	38	8
Babama yardım ederim	52	11
Kardeşlerimle kavga etmem ve iyi geçinirim	86	18
Anne ve babama karşı saygılı davranırım	100	21
Komşu çocuklarıyla iyi geçinirim	43	9

Öğrencilerin Evdeki Sorumluluklarını Bilme ve Bu Sorumluluklarını Yerine Getirme İle İlgili Performans Görevine İlişkin İfadeleri	%	f
Kardeşime bakarım	10	2
Kardeşime yardım ederim	71	15
Evimizi temiz tutarım	76	16
Kirlilerimi kirli çamaşır sepetine atarım	57	12
Mevsimine göre kışlık ve yazlık elbiselerimi ayırım	29	6
Boşa yanan elektriği kapatırım	62	13
Odama toplarım	81	17
Yatağımı düzeltirim	76	16
Haftada 2-3 kere banyo yaparım	81	17

Tablo 6'dan anlaşılacağı üzere, öğrencilerin tamamının anne ve babasına saygılı davrandıklarını, %90,4'ünün bir evlat olarak evdeki sorumluluklarını yerine getirdiklerini, %85,7'sinin kardeşleriyle kavga etmediğini ve iyi geçindiğini, %80,9'unun odasını topladıkları ve haftada 2-3 kere banyo yaptıklarını, %76,1'inin evini temiz tuttuğunu ve yatağını düzelttiğini, %71,4'ünün kardeşime yardım ettiğini ve markete giderek evin ekmeğini getirdiğini, %66,6'sının annesine ev işlerinde yardım ettiklerini, %61,9'unun boşa yanan elektriği kapattığını, %57,1'inin kirlilerini çamaşır sepetine attığını ve %52,3'ünün ise babasına yardım ettiğini belirttikleri görülmektedir. Tablodaki yüzdelik veriler, buçuğun altı, alt sayıya veya buçuğun üstü, üst sayıya tamlanarak verilmiştir. Öğrencilerin evdeki sorumluluklarının neler olduğuna ve bu sorumluluklarını yerine getirme ile ilgili ifadelerden bazıları aşağıda verilmiştir.

K1. *“Evet sorumluluklarımı yerine getiriyorum, evdeki sorumluluklarımız markete giderek evin ekmeğini getiririm. Kardeşlerimle dövüşmem, onlara bağırمام, herkese saygı gösteririm, evimizi temiz tutarım, yerleri süpürürüm, anneme yemek hazırlarken yardım ederim, odama toplarım, anneme ev işlerinde yardım ederim.”*

K9. *“Evdeki özel eşyalarını toplamak, temiz ve düzenli tutmak, kirli çamaşırılarını çamaşır sepetine atmak, kardeşlerimize bakmak, yardım etmek, yatağını düzeltmek, odayı toplamak, ekme almak, kışlıklarını ve yazlıklarını mevsimine göre ayırmak, anneye, babaya yardım etmek, saygılı davranmak gibi daha başka sorumluluklarımı da yapmaya çalışıyorum.”*

K15. *“Evet yerine getiriyorum, ev işlerinde aileme yardım ederim, sofra kurulurken, ev süpürülürken yardım ederim. Evdeki özel eşyaları toplarım, yatağımı düzeltir, komşu çocuklarıyla ve kardeşim ile iyi geçinir, aileme saygılı olurum. Yanan elektrik düğmesini kapatırım, haftada 2-3 kere banyo yaparım.”*

Bu bulgulardan anlaşılacağı üzere, performans görevi verilen öğrencilerin çoğunun, sorumluluklarının neler olduğunu bildikleri ve yerine getirdiklerini belirttikleri görülmektedir.

Öğrencilerin Vatandaş Olarak Toplumdaki Sorumluluklarını Bilme ve Bu Sorumluluklarını Yerine Getirmelerine İlişkin Bulgular: Duygu ve Düşüncelerimiz formunda yer alan “Vatandaş olarak toplumdaki sorumluluklarınız nelerdir? Vatandaş olarak toplumdaki sorumluluklarınızı yerine getiriyor musunuz?” Sorusuna deney grubu öğrencilerinin verdikleri cevapların frekans ve yüzde dağılımları Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Öğrencilerin Vatandaş Olarak Toplumdaki Sorumluluklarını Bilme ve Bu sorumluluklarını Yerine Getirmelerine İlişkin İfadelerin Dağılımları

Öğrencilerin Vatandaş Olarak Toplumdaki Sorumluluklarını Bilme ve Bu Sorumluluklarını Yerine Getirmelerine İlişkin İfadeleri	%	f
Toplam Öğrenci Sayısı	100	21
Evet, toplumdaki sorumluluklarımı yerine getiriyorum	90	19
Vatandaş olarak vergi veririm	24	5
Devlet malına zarar vermiyorum	43	9
Parktaki çiçekleri koparmıyorum	24	5
Parktaki çimlere basmıyorum	29	6
Parktaki araç-gereçlere zarar vermem	48	10
Çevremizi, park ve bahçeleri temiz tutarım, yerlere çöp atmam	86	18
Toplumun kurallarına uyarım ve insanlara saygılı davranırım	90	19
Çevre sorunlarına karşı duyarlı davranırım	71	15
Kanunlara karşı saygılı olurum	81	17
Vatandaşlık haklarımı bilirim	57	12
Kavga etmem	24	5
Askerliğimi yaparım	52	11
Yaşlılara yardım ediyorum	76	16
Duvarlara yazı yazmam	19	4
Sokaklara tükürmem	33	7

Tablo 7’den anlaşılacağı üzere, öğrencilerin %90,4’ünün toplumdaki sorumluluklarını yerine getirdiklerini ve toplumun kurallarına uyduklarını, insanlara saygılı davrandıklarını, %85,7’sinin çevresindeki park ve bahçeleri temiz tuttuklarını ve yerlere çöp atmadıklarını, %80,9’unun kanunlara karşı saygılı olduklarını, %76,1’inin yaşlılara yardım ettiklerini %71,4’ünün çevre sorunlarına karşı duyarlı davrandıklarını %57,1’inin vatandaşlık haklarını bildiklerini ve %52,3’ünün askerliğini yaparım (erkeklerin tamamı) ifadelerine yer verdikleri görülmektedir. Tablodaki yüzdeler veriler, buçuğun altı, alt sayıya veya buçuğun üstü, üst sayıya tamlanarak verilmiştir. Öğrencilerin vatandaş olarak toplumdaki sorumluluklarını yerine getirmelerine ilişkin ifadelerine aşağıda verilmiştir.

K16. “Vatandaş olarak toplumdaki sorumluluklarımızı yerine getiriyorum. Vergi vermek, devlet malına zarar vermemek, yaşlılara yardım etmek gerekir. Parktaki çiçekleri yolmuyorum, çimlere basmıyorum, sokakta kimseyle kavga etmiyorum, toplumda huzuru bozmam. Toplumun kurallarına uymak, insanlara saygı göstermek ve rahatsız etmemek, park ve bahçeleri temiz tutmak, yerlere çöp atmamak, yere tükürmemek

ve duvara yazı yazmamak bizim üstümüze düşen görevlerdir.”

K20. “Evet getiriyorum, insanlara karşı saygılıyumdur, çevremi temiz tutarım, çevre sorunlarına karşı duyarlıyumdur. Park ve bahçeleri temiz tutmalı, parktaki araçlara zarar vermemeli, cadde sokak ve yerlere tükürmemeli, yerlere çöp atmamalı, büyüklere saygı küçüklere sevgi göstermeliyiz. Kanunlara ve insanlara karşı saygılı davranmalıyız, çevreye ve çevre sorunlarına karşı çözüm aramak, askerlik yapmam.”

Bu bulgulardan anlaşılacağı üzere, performans görevi verilen öğrencilerin çoğunun ifadelerinden, vatandaş olarak toplumdaki sorumluluklarını yerine getirdikleri görülmektedir.

Öğrencilerin Okulda, Ailede ve Toplumda Sorumluluk Duygusunu Nasıl Kazandıklarına ve Neler Yaptıklarına İlişkin Bulgular: “Duygu ve Düşüncelerimiz” formunda yer alan “Okulda, ailede ve toplumda sorumluluk duyuyorsanız sorumluluk duygusunu nasıl kazandınız, neler yaptınız?” Sorusuna deney grubu öğrencilerinin verdikleri cevapların frekans ve yüzde dağılımları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Öğrencilerin Okulda, Ailede ve Toplumda Sorumluluk Duygusunu Nasıl Kazandıklarına ve Neler Yaptıklarına İlişkin İfadelerin Dağılımları

Öğrencilerin Okulda, Ailede ve Toplumda Sorumluluk Duygusunu Nasıl Kazandıklarına ve Neler Yaptıklarına İlişkin İfadeleri	%	f
Toplam Öğrenci Sayısı	100	21
Okulda kazandım	62	13
Ailede kazandım	71	15
Sorumluluklarımı yerine getirerek kazandım	66	14
Topluma bakarak kazandım	38	8
Küçükten kazandım	24	5
Etkinlik yaparak kazandım	10	2
Anne-babama evde yardım ederim	62	13
Kardeşimin yatağını toplamasına yardım ederim	24	5
Alışverişte aileme yardım ederim	52	11
Evi dağıtmam, dağıttıysam toplarım	33	7
Yatağını toplarım	19	4
Öğretmenimin sözünü dinlerim, saygı gösteririm	71	15
Okula zamanında gelir giderim	33	7
Yere çöp atmam	48	10
Yere çöp atanları uyarırım	29	6
Okul koridorunda koşmam	33	7
Küfür etmem	24	5
Bağırmam, gürültü yapmam	48	10
Sırayı karalamam, kirliletmem	29	6
Sınıfımı temiz tutarım	48	10
Ödevlerimi zamanında yaparım	71	15

Öğrencilerin Okulda, Ailede ve Toplumda Sorumluluk Duygusunu Nasıl Kazandıklarına ve Neler Yaptıklarına İlişkin İfadeleri	%	f
İnsanlara saygı duyarım	81	17
Toplumdaki insanların davranışlarına bakarım	33	7
Yaşlı insanları yolun karşısına geçiririm	19	4
Parklara zarar vermem	43	9
Parkları temiz tutarım	33	7

Tablo 8'den anlaşılacağı üzere, öğrencilerin sorumluluklarını %71,4'ü ailede, %66,6'sı yerine getirerek, %61,9'u okulda, %38'i ise topluma bakarak kazandıklarını belirtmektedirler. Öğrencilerin %80,9'u insanlara saygı duyarak, %71,4'ünün ödevlerini zamanında yaparak ve öğretmenimin sözünü dinleyerek, %61,9'unun anne-babasına evde yardım ederek, %52,3'ünün ise alışverişte ailesine yardım ederek sorumluluklarını kazandıklarını belirtmektedirler. Tablodaki yüzdelik veriler, buçuğun altı, alt sayıya veya buçuğun üstü, üst sayıya tamlanarak verilmiştir. Bu bağlamda, öğrencilerin sorumlulukla ilgili olumlu tutum geliştirmeye yönelik davranışlar sergiledikleri söylenebilir.

Öğrencilerin Sorumluluk Çalışmalarına Ne Kadar Süre Devam Edeceklerine İlişkin Bulgular: Duygu ve Düşüncelerimiz formunda yer alan “*Sorumluluk çalışmalarına daha ne kadar süre devam edeceğini düşünüyorsun?*” sorusuna deney grubu öğrencilerinin verdikleri cevapların frekans ve yüzde dağılımları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Öğrencilerin Sorumluluk Çalışmalarına Ne Kadar Süre Devam Edeceklerine İlişkin İfadelerinin Dağılımları

Öğrencilerin Sorumluluk Çalışmalarına Ne Kadar Süre Devam Edeceklerine İlişkin İfadeleri	%	f
Toplam Öğrenci Sayısı	100	21
Her zaman	29	6
Uzun süre	5	1
En kısa zamanda eski halime dönerim	5	1
Yaşadığım sürece	24	5
Ölene kadar	33	7
Birkaç hafta sonra vazgeçerim	5	1

Tablo 9’dan anlaşılacağı üzere, öğrencilerin çoğunun %90,4’ü her zaman, uzun süre, yaşadığım sürece, ölene kadar şeklinde ifadeler kullanırken, öğrencilerin %9,6’sı ise birkaç hafta sonra vazgeçerim ve en kısa zamanda eski halime dönerim şeklinde ifadelerde buldukları görülmektedir. Tablodaki yüzdelik veriler, buçuğun altı, alt sayıya veya buçuğun üstü, üst sayıya tamlanarak verilmiştir. Bazı öğrencilerin ifadeleri aşağıda verilmiştir.

K10. “Ölene kadar.”

K12. “Yaşadığım sürece.”

K19. “En kısa zamanda eski halime döneceğimi düşünüyorum.”

Öğrencilerin çoğunun ifadelerinden, sorumlulukla ilgili çalışmalarına ömür boyu devam edecekleri, çok az bir öğrencinin ise, sorumluluk çalışmalarını kısa bir süre sonunda bırakacakları anlaşılmaktadır. Bu bağlamda öğrencilerin sorumluluk değerini kazanmış bir birey olarak, çevresine rol model olacakları ve farkındalık oluşturacakları söylenebilir.

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Öğrencilerin deneysel işlem sonrası “Sorumluluk ölçeği” son-testinden elde edilen puanlarının deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$t(53)=6744$, $p>.05$]. Bu sonuç, “Sorumluluk” konusunda performans görevi verilen öğrencilerin, performans görevi verilmeyen öğrencilere göre tutumlarının olumlu yönde etkilendiğini ortaya koymaktadır. Aynı zamanda bu bulgu, yaptığımız performans görevi çalışmasının öğrencilerin “Sorumluluk” değerine yönelik olumlu tutum geliştirmelerinde etkili olduğu söylenebilir. Performans görevi neticede öğrenciler üzerinde yapılan bir etkinliktir. Yapılan araştırma sonuçlarına bakıldığında, değerler eğitime yönelik uygulanan performans görevi ve etkinliklerin öğrencilerin tutum ve davranış değiştirmelerinde etkili olduğunu destekleyen çalışmalar (Arslan, 2009; Aktepe, 2010; Bal, 2012; Ballantyne & Packer, 2002; Cheek, 1992; Flowers ve Mabry, 2001; Kutlu ve Doğan, 2007; Perry & Wilkenfeld, 2006; Schappe, 2005; Slater, 1993; Yan & Lianghuo, 2006) vardır. Ancak, uygulanan proje ve performans görevi etkinliklerinin hedefe ulaşmada yeteri kadar etkili olmadığı yönündeki araştırmalara da (Arı, 2010; Coşkun, 2007; Gelbal ve Kelecioğlu, 2007; Gömlüksiz, Sinan ve Demir, 2010) rastlanılmıştır. Alanla ilgili araştırma sonuçları dikkate alındığında, değerler eğitimiyle ilgili geliştirilen etkinliklerin veya verilen performans görevlerinin çoğunda, öğrencilerin değerlere yönelik olumlu tutum ve davranış geliştirdikleri görülmektedir.

Öğrencilerin performans görevini tamamladıktan sonraki “Sorumluluk” değerine ilişkin düşüncelerine bakıldığında, sorumluluğu “yapmaları gereken bir görev” olarak tanımladıkları; Ailedeki, okuldaki ve toplumdaki sorumluluklarını şekilde temalara ayırdıkları görülmektedir. Sorumluluk duygusuna sahip olan insanların davranışlarına örnekler verdikleri, sorumluluklarının neler olduğunu bildikleri ve çoğunu yerine getirdikleri ifadelerinden anlaşılmaktadır. Öğrencilerin, sorumluluklarını yerine getirdiklerinde kendilerini iyi hissettikleri söylenebilir. Öğrencilerin üzerine düşen görevleri yapmaları sayesinde, aile, okul ve toplum yaşamlarında daha mutlu olduklarının, aksi halde kötü ve olumsuz sonuçlarla karşılaşacaklarının farkında oldukları görülmektedir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu, sorumlulukla ilgili çalışmalarına yaşamları süresince devam edeceklerini, çok az bir öğrencinin ise sorumluluk çalışmalarını kısa bir süre sonunda bırakacaklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler sorumluluk performans görevi çalışmasının kendi, ailesi ve toplum hayatı için önemli olduğunu düşünmektedirler.

Değer eğitimiyle ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde araştırma sonucunu destekleyen araştırmalara bakıldığında, Bal (2012) performans görevi hazırlama sürecinin öğrencilerin iletişim, ilişkilendirme ve araştırma becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşmıştır. Ballantyne & Packer (2002) özellikle okul öncesi ve ilkökul çağlarındaki çocukların doğada gerçekleştirecekleri eğitsel deneyimlerin farkındalık kazandırmada ve olumlu tutum geliştirmede etkili olduğunu belirtmiştir. Perry ve Wilkenfeld (2006)

ise, öğrencilerin sorumluluk alma düzeylerini arttırmaya yönelik değerler eğitimi programı uygulanmış, sonuçta öğrencilerin sorumluluk alma düzeylerini arttırmıştır. Slater (1993) performansa dayalı durum belirleme çalışmalarının yapılmasının eğitim öğretim süreci açısından önemini vurgulamış, öğretmenlerin proje ve performans görevlerini ders konularının pekiştirilmesini sağladığını belirtmiştir. Aktepe (2010) araştırmasında yardımseverlik değerinin kazanılması için geliştirilen etkinliklerin ve uygulanan programın yapıldığı deney grubundaki öğrencilerin tutum puanlarının yükseldiği görülmüştür.

Bu çalışmada “Sorumluluk” değerinin geliştirilmesine yönelik, öğrencilere performans görevi verilmiştir. Sorumluluklarını yerine getirmeye yönelik verilen performans görevlerini öğrenciler, toplumda, ailede ve okulda üzerine düşen sorumluluklarını kişisel olarak yaşamlarında yerine getirmişler ve bizzat yaparak-yaşayarak öğrenmişlerdir. Öğrenciler sorumluluklarını yapmalarının yaşamlarındaki değerini, önemini ve etkilerini görmüşlerdir. Sonuç olarak, bireyin sorumluluklarını yapması hayatta mutlu ve başarılı olmanın ön koşuludur. Bu bağlamda, öğrencilerin sorumluluklarını yerine getirmenin farkında oldukları söylenebilir. Sonuç olarak, performans görevi uygulamasına katılan öğrencilerin sorumluluk değeri ile ilgili olumlu tutum geliştirdikleri, sorumluluklarının farkına vararak içselleştirdikleri ve kendi yaşamlarında uyguladıkları söylenebilir.

Araştırma sonuçlarına göre şu önerilerde bulunulabilir: Okullar, öğrenci, öğretmen ve diğer paydaşların sorumluluklarına dikkat çekmek ve farkındalık oluşturmak amacıyla performans görevleri ve projeler vb. gibi çeşitli etkinlikler yapabilirler. Diğer değerler ile ilgili (saygı, sevgi, hoşgörü, yardımseverlik, barış, özsaygı, özgüven vb) öğrencilerin sınıf düzeyine uygun performans görevleri geliştirilmeli ve toplumun bütün kesimlerine yönelik uygulamalar yapılmalı ve uygulamaya yönelik benzeri çalışmalar yaygınlaştırılmalıdır.

5. Kaynakça

- Airasian, P. W., & Russell, M. K. (2008). *Classroom Assessment* (6th ed). McGraw-Hill Higher Education, New York.
- Akçakanat, T. (2009). *İnsan kaynakları yönetiminde performans değerlendirme: ısparta il emniyet müdürlüğünde bir uygulama*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Akı, E. ve Demirbilek, T. (2010): Performans değerlendirme sistemi ve performans düşüklüğü nedeniyle iş sözleşmesinin feshi. *Sosyo Ekonomi*, 1, 80-96.
- Aktepe, V. (2010). *İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde “yardımseverlik” değerinin etkinlik temelli öğretimi ve öğrencilerin tutumlarına etkisi*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Aladağ, S. (2009). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde değer eğitimi yaklaşımlarının öğrencilerin sorumluluk değerini kazanma düzeyine etkisi*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Aldakhlallah, A. K. & D. H. Parante (2002). Redesigning a square peg: Total quality management performance appraisals. *Total Quality Management*, 13(1), 39-51.
- Arı, A. (2010). Öğretmenlere göre proje ve performans görevlerinin uygulanmasında karşılaşılan sorunlar. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(34), 34-55.
- Arslan, Z. (2009). *İlköğretim 11. kademe türkçe dersi performans görevlerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

- Arweck, E. & Eleanor, N. (2003). Values education: The development and classroom use of an educational programme. *British Educational Research Journal*, 30(2), 245-260.
- Bal, P.A. (2012). İlköğretim öğrencilerinin matematik dersi performans görevi hazırlama sürecine ilişkin görüşleri ve yaşadıkları sorunlar. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 2(1), 11-23.
- Ballantyne, R. & Packer, J. (2002). "Nature-based excursions: School students" perspectives of learning in natural environments. *International Research in Geographical and Environmental Education*, 11(3), 218-231.
- Bandura, A. & Schunk, D. (1981). Cultivating competence, self-efficacy, and intrinsic interest through proximal self-motivation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 41, 586-598.
- Brownell, K., Colletti, G., Ersner-Hershfield, R., Hershfield, S. M. & Wilson, T. (1977). Self-control in school children: Stringency and leniency in self-determined and externally imposed performance standards. *Behavior Therapy*, 8, 442-455.
- Cheek, C. J. M. (1992). *Building more stately mansions: The impact of teachers and literature on the development of the students values*. Unpublished doctoral thesis, Texas A & M University, Texas, U.S.A.
- Coombs-Richardson, R. & Tolson H. (2005). A comparison of values rankings for selected american and australian teachers. *Journal of Research in International Education*, 4, 263-277.
- Coşkun, G. (2007). *Performansa dayalı durum belirlemenin öğrencilerin matematik dersindeki öz yeterlik algısına, tutumuna ve başarısına etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Coşkun, E., Gelen, İ. Ve Kan, M.O. (2009). Türkçe derslerindeki performans ödevleri konusunda öğretmen ve öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 22-55.
- Çubukçu, Z., Eker Özenbaş, D., Çetintaş, N., Satı, D. ve Yazlık şeker, Ü. (2012). Yönetici, öğretmen, öğrenci ve veli gözünde öğretmenin sahip olması gereken değerler. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 2(1), 25-38.
- Dilmaç, B. Ve Ekşi, H. (2007). Değerler eğitiminde temel tartışmalar ve temel yaklaşımlar. *İlk Öğretmen Eğitimci Dergisi*, 14, 21-29.
- Ekşi, H. (2003). Temel insani değerlerin kazandırılmasında bir yaklaşım: karakter eğitimi programları. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (1), 79-96.
- Flowers, B. Nancy. Mabry, N. Kemp (2001). *A new team approach to teaching responsible behavior*. Georgia Southern College, Statesboro, Georgia.
- Gelbal, S. ve Kelecioğlu, H. (2007). Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme yöntemleri hakkındaki yerlilik algıları ve karşılaştıkları sorunlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 135-145.
- Golzar, A. F. (2006). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerine yönelik sorumluluk ölçeğinin geliştirilmesi ve sorumluluk düzeylerinin cinsiyet denetim odağı ve akademik başarıya göre incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Gömlüksiz, M.N., Sinan, A.T. ve Demir, S. (2010). İlköğretim türkçe dersi proje ve performans görevlerinin gerçekleştirilme sürecine yönelik öğrenci görüşleri (Malatya ili örneği). *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 5(3), 1320-1349.
- Kutlu, Ö. & Doğan, C. D. (2007, Eylül). *İlköğretim öğretmenlerin yeni değerlendirme yöntemlerine yönelik tutumlarını etkileyen faktörler*: 16. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sunulan bildiri, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Lan, G., Gowing, M., McMahon, S., Rieger, F., Ve King, N. (2008). A study of the relationship between personal values and moral reasoning of undergraduate business students. *Journal of Business Ethics*, 78, 121-139.
- Lickona, T. (1993). The return of character education. *Education Leadership*, 51, 6-11.
- MEB (2009). Proje ve performans görevleri. MEB İlköğretim Genel Müdürlüğü Genelgesi, No: 2009/37

- Perry, A.D. & Wilkenfeld, B.S.(2006). Using an agenda setting model to help students develop & exercise participatory skills and values. *Journal of Political Science Education*, 2(3), 303-312.
- Schappe, J. F. (2005). Early childhood assessment: A correlational study of the relationships among student performance, student feelings and teacher perceptions. *Early Childhood Education Journal*, 33(3), 187-193.
- Slater, T. (1993). *Classroom assessment techniques: Performance assessment*. www.wcer.wisc.edu/archive adlı internet sitesinden 15.05.2011 tarihinde edinilmiştir.
- Smith, M. J. (2001). *Culture and tennessee value-added assessment data utilization in two elementary schools*. Unpublished Doctoral Dissertation, Tennessee State University, USA.
- Tahiroğlu, M. (2013). İlkokul sosyal bilgiler dersinde yardımseverlik değerinin geliştirilmesine yönelik performans görevi uygulaması. *Educational Sciences: Theory & Practice - 13*(3), 1843-1862.
- TDK. (2009). *Büyük türkçe sözlük*. 26.11.2012 tarihinde <http://tdkterim.gov.tr/bts/internet> sayfasından elde edilmiştir.
- UNESCO. (2005). *Learning to do: Values for Learning and working together in a globalized world* L. R. Quisumbing & J. Leo (Eds.), An approach to teaching and learning values (pp. 23-32). Bonn, Germany: Author. Retrieved from http://www.unevoc.unesco.org/fileadmin/user_upload/pubs/Learning ToDo.pdf
- Uzunoğlu, M., Öztürk, P., Bülbül, E. ve Küçükaydın, Z. (2013). Fen ve teknoloji dersinde performans görevinin öğrencilerin akademik başarılarına etkisinin incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(1), 1495-1509
- Yaman, E. (2012). *Değerler Eğitimi*, Ankara: Akçay Yayınları.
- Yan Z. & Lianghuo, F. (2006, April). *The effects of using performance assessment tasks on singapore students' learning of mathematics*. Paper Presented American Educational Research Association (AERA). San Francisco, California, USA.
- Yıldırım, K. (2009); Values education experiences of turkish class teachers: a phenomenological approach. *Eurasian Journal of Educational Research*, 35, 165-184.
- Yontar ,A. ve Yurtal, F. (2009). Sorumluluk kazandırmada öğretmenler tarafından kullanılan yaptırımların incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 34(153), 144-156.

Extended Abstract

Introduction: *Students were given Performance Tasks to acquire positive attitudes and behaviors towards responsibility education and feel the importance of responsibility in human life and relevant performance evaluation studies were conducted in the aftermath of Performance Task process.*

Method: *This study is aimed at identifying the impact of performance tasks on responsibility given to 5th grade students in Social Sciences courses. The study applied a “mixed approach” integrating both qualitative and quantitative methods. The experimental group consisted of 21 students, while the control group had 20 participants. The qualitative data of the research were obtained through responsibility scale while quantitative data were gathered through “Feelings and Views Form”. Quantitative data were analyzed with t test, whereas qualitative ones were conducted through descriptive analyses method.*

Results: *It was observed that there is a significant difference between the results obtained after experimental process and those gathered in “Responsibility-Scale” post-test in favor of*

experimental group [$t(53)=6744, p>.05$]. This result suggests that the students given a performance task about responsibility were positively affected in terms of their attitudes comparing to those who were not.

It has been envisaged that the experimental group students who were given performance tasks attach importance to their responsibilities in society, school and family and that they do their performance tasks. When their views about "responsibility value" were analyzed after they have done their performance tasks, it was seen that they define responsibility as "a task to do"; and they classify them as responsibilities to perform in the family, school and society. It was gathered from their responses that they can give examples to the behaviors of those who have a sense of responsibility, they know about their responsibilities and they do most of their responsibilities. It may be suggested that students feel better when they do their responsibilities. As the students do their responsibilities they felt happier in their family, school and social lives, and they were aware the fact that they will face with worse and negative conditions in the otherwise case. Most of the students stated that they will continue to do their responsibilities, with a minority of them stating that they will cease to do their responsibilities soon and they also think that these responsibilities are very important for themselves, their families and the society, as well.

Discussion and Conclusion: It can be expressed that the performance task implementation conducted under the study has been influential in instilling positive attitudes towards "responsibility" value on the part of students. In the final cut, a performance task is an activity conducted on students. The analysis results suggested that there are some studies supporting the fact that performance task on values education have a positive impact on the attitudes and behaviors of students (Arslan, 2009; Aktepe, 2010; Bal, 2012; Ballantyne & Packer, 2002; Cheek, 1992; Flowers & Mabry, 2001; Kutlu & Doğan, 2007; Perry & Wilkenfeld, 2006; Schappe, 2005; Slater, 1993; Yan & Lianghuo, 2006). However, there are also some studies suggesting that performance tasks are not sufficiently effective for attaining relevant objectives in values education (Ari, 2010; Coşkun, 2007; Gelbal & Kelecioğlu, 2007; Gömleksiz, Sinan & Demir, 2010). Given the research results in the field, it was observed that activities and performance tasks for values education improve positive attitudes and behaviors.

To exemplify; Bal (2012) obtained some results suggesting that performance task preparation process improve communication, association and research skills of students. Ballantyne and Packer (2002) indicated that specifically educational experiences students could have in nature during their pre-school and primary school years are very influential in raising awareness and positive attitudes. Perry and Wilkenfeld (2006) on the other hand, applied a value education process to improve student's level of responsibility, and as a result the students started to take over more responsibilities. Slater (1993) highlighted the importance of level assessment studies based on performance in terms of education, and stated that project and performance works ensure that course subjects are solidified. Aktepe (2010) observed that students taking part in the experimental group who are applied some activities and programmes to instill helpfulness have ended-up with better values for attitudes in this sense.

The students were given performance tasks to improve "Responsibility" value. The students did their performance tasks in their families, schools and society performing what is expected from them individually in relevant contexts and learned by doing. The students observed the value and impacts of performing their responsibilities in their lives. As a result, the fact that a person performs his/her responsibilities is a pre-condition for happiness and accomplishment in life. In

this sense, it might be said that students are conscious of their responsibilities. In conclusion it is possible to claim that students taking part in performance task implementation develop positive attitudes and behaviors about responsibility value, they become aware of their responsibilities and internalize them applying them in their real lives.

The following recommendations might be gathered in the light of research results: The schools could do some activities like project works and performance tasks to highlight the importance of teachers, students and other stakeholders' responsibilities and raise awareness in that sense. Relevant performance home and project works should be developed to instill other values such as respect, tolerance, helpfulness, peace, self-esteem, self-confidence etc. appropriate for use in class level and implementations should be organized for various sects of society and similar studies should be disseminated for implementation.

Ek 1| Performans Görevi

Ders	Sosyal Bilgiler
Sınıf	5. Sınıf
Öğrenme Alanı	Birey ve Toplum
Kazandırılmak istenen değer	Sorumluluk
Ünite Adı	Haklarını Öğreniyorum
Beklenen Performans	Araştırma, inceleme becerisi, yazılı anlatım becerisi ve değer yargısı
Süre	4 Hafta
Puanlama Yöntemi	Bölünçül Dereceli Puanlama Analizi
Performans Görevinin Konusu	
Sevgili öğrenciler performans görevi olarak sizden "temizlik ve sağlığı öneme verme" ile ilgili çalışmalar yapmanız isteniyor. Bu görevi tamamlamak için aşağıdaki yönergede verilen basamakları izleyiniz. Yönergeyi okumadan önce lütfen şu soruyu düşünün: "Sorumluluk nedir? Sorumluluklarınız nelerdir? Örneklerle açıklayınız?" Yönerge Sorumluluğun tanımını, sorumluluk duygusuna sahip insanların davranışlarını, bir öğrenci olarak okuldaki sorumluluklarını, evlat olarak evdeki sorumluluklarını, vatandaş olarak toplumdaki sorumlulukları ile ilgili hususlar belirlemelidir. Bu hususlar şunlar olabilir: 1.1.Sorumluluğun tanımını yapabilmek ve örneklerle açıklayabilmek: İnsanların üzerine düşen vazifesini, işini, görevini yapması demektir. Sorumluluk, kişinin duygu, düşünce ve beceri anlamında görevini yapmasıdır. Okulda, ailede ve toplumda kısaca her yerde verdiği sözü tutan kişi sorumluluk sahibi demektir. Üstlendiği işleri başarıyla tamamlarlar. Kişinin kendine karşı (ödevlerini yapması, temizliğine dikkat etmesi, dişini fırçalaması gibi) ve çevreye karşı (yere çöp atmamak çevreyi kirlenmemek, hoşgörülü olmak, topluma yardıma ihtiyacı olan birisine yardıma bulunmak gibi). 1.2.Sorumluluk duygusuna sahip olan insanların davranışlarını açıklayabilmek ve örnek alabilmek: İnsanlara saygı içerisinde olguto davranırlar, benöl değildiler toplum yararına çalırlar, akıllı ve masıkdırlar, açık fikirliiler ve son derece planlıdırlar, verdikleri sözlari tutarlar, azimli, çalışkan olurlar, temizdirler ve doğayı korurlar. Kimselere uyarlar, vatandaşlık görevlerini yerine getirirler, anne-babalarını önemserler. Üstlendiği görevleri yarım bırakmazlar başarıyla tamamlarlar. 1.3.Öğrenci olarak okuldaki sorumluluklarını bilir ve ona göre davranabilmek: Okula zamanında gelirler, okulunu, sınıfını temiz tutarlar yerlere çöp vs. atmazlar, sıraya yazı yazmaz, karalamaz, çizmez ve okul malına zarar vermezler. Öğretmenin verdiği ödevleri eksiksiz yaparlar, sınıf ve okul arkadaşlarına karşı saygılı olurlar, kavgı etmezler, teneffüslerde okul koridorunda koşmazlar ve sesli gürlülük yapmazlar, sınıfta öğretmeninden izin almadan konuşmazlar, okul çantasını hazırlarlar, duygu ve düşüncelerini sınıf içerisinde ve okulda rahatlıkla ifade edebilecek özgüvene sahip olabilmelidir. 1.4.Evlat olarak evdeki sorumluluklarını bilir ve ona göre davranabilmek: Evdeki özel eşyalarını toplamak, temiz ve düzenli tutmak, kirliliği elbiselerini kirlili çamaşır sepetine atmak, kışkıklarını ve yazlıklarını ayırarak mevsimine göre giyinmek, evini, odasını temiz tutmak ve yatağını toplamak, bopa yanan elektrikli düğmesini kapatmak. Annesine sofranın kurulmasında veya ev işlerinde, babasına alışverişte yardıma bulunmak, kardeşlerinin sorunlarıyla ilgilenmek, günlük işlerinde ve ödevlerine yardımcı olmak ve aile fertlerine karşı saygılı olmak, haftalık 2-3 kere banyo yaparak temiz olmak, evin bahçesinin güzelleşmesine katkıda bulunmak, ev ödevlerini yapmak. 1.5.Vatandaş olarak toplumdaki sorumluluklarını bilir ve ona göre davranabilmek: Kamusalara karşı ve insanlara karşı saygılı olmak, çevreye ve çevre sorunlarına karşı duyarlı olmak, park ve bahçeleri temiz tutmak, parktaki araç-gereçlere zarar vermemek, caddede, sokak ve yerlere tükürmemektir. Vergilerini düzenli olarak ödemek, erkeğe askere gitmek ve işini, mesleğini en iyi şekilde yaparak ülkesine en iyi hizmeti sunmaktır. Büyüklere saygılı, küçüklere sevgi içinde davranmak, toplum içerisinde yapılan sorumluluk projelerinin içinde yer almak. Yukarıda belirtilen hususların dışında sizin aklınıza gelen bir şey varsa yazabilirsiniz. Yukarıda belirtilen hususlar veya sizin belirlediğiniz herhangi bir hususta, "sorumluluk" konusunda neler yapabileceğinizi araştırınız. Yapılan hususları tespit et. Ne tür bir sorun olduğuna belirle (Eğer tespit edemezsen önemli değil, çevredekiler "sorumluluk" konusunda her şeyi değerlendirebilirsin). Yukarıda belirtilen hususlardan veya kendi belirlediğin hususlardan imkânların doğrultusunda imdediğin kadar kipiyle görtürebilir, konuşabilirsin. Görtüp konuşmalarını not et ve modafaka yaz. Bu işlemler tamamlandıktan sonra sizlere dağıtılacak olan "Duygu ve Düşüncelerimiz" formunda verdikleri cevaplayınız lütfen (Formun başında yazılı olan aşkıdamaya önce modafaka okuyunuz).	

Ek – 2: Duygu ve Düşüncelerimiz Formu

Açıklama: Bu formu doldururken yaptıklarımızla ilgili duygu ve düşüncelerimizi yazmanız çok önemlidir. Çünkü bu form sizin kendinizi değerlendirmeniz için düzenlenmiştir. Bu formda yazdıklarımız performans notuma dâhil edilmeyecektir. Ayrıca bu formada isminizi yazmanıza gerek yoktur ve yazdıklarımızdan dolayı hiçbir şekilde eleştirilmeyecek ve herhangi şekilde soru sorulmayacaktır.

DUYGU VE DÜŞÜNCELERİM

1. Sorumluluğun tanımını yapımız? Örneklerle açıkladımız? Yazımız.
.....
2. Sorumluluk duygusuna sahip olan insanların davranışlarını açıklayarak, örnek verimiz? Yazımız.
.....
3. Öğrenci olarak okuldaki sorumluluklarımız nelerdir? Öğrenci olarak okuldaki sorumluluklarımızı yerine getiriyor musunuz? Yazımız.
.....
4. Evlat olarak evdeki sorumluluklarımız nelerdir? Evlat olarak ailedeki sorumluluklarımızı yerine getiriyor musunuz? Yazımız.
5. Vatandaş olarak toplumdaki sorumluluklarımız nelerdir? Vatandaş olarak toplumdaki sorumluluklarımızı yerine getiriyor musunuz? Yazımız.
.....
6. Okulda, ailede ve toplumda sorumluk duyuyorsanız sorumluluk duygusunu nasıl kazandımız, neler yaptımız? Yazımız.
.....
- 7.Sorumluluk çalışmalarına daha ne kadar süre devam edeceğimizi düşünüyorsunuz?
.....

Açıklama: Öğrencilere dağıtılan formlarda maddelerin altındaki boşluklar ilgili maddeye verilebilecek cevabı kapsayacak şekilde verilmiştir. Burada ise boşluklar fazla yer kaplamaması için kısa tutulmuştur.